

Изх. н. 20/07.02.2022 г.

Предложение

към Проект на Програма за научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация 2021-2027 г. в съответствие с изпълнение на чл. 15 от Постановление № 142 на Министерски съвет от 2019 г. за провеждане на обществени консултации на проекта на Програмата за научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация 2021-2027 г. (Програма НИИДИТ)

Уважаеми дами и господа,

Във връзка с провежданите обществени консултации изпращаме на Вашето внимание аргументирано предложение за допълнение към основни типове действия към Специфична цел 2.

През изминалия програмен период в ЕС бяха създадени и регистрирани като отговарящи на условия на ЕК 703 дигитални иновационни хъба като центрове от типа „едно гише“ за подпомагане на цифровата трансформация на бизнеса и публичния сектор. Множество различни национални, трансгранични и на европейско ниво програми подкрепиха създаването и утвърждаването на тези центрове, списък на които има тук : <https://s3platform.jrc.ec.europa.eu/digital-innovation-hubs>. Единствено в България по нито една оперативна програма не бе предприета подкрепа за създаване на такива центрове. Към 2022 година на цитираната платформа има одобрен като напълно опериращ дигитален иновационен хъб само един в Бургас, създаден с частно финансиране, и 4 регистрирани в „еволюционна фаза“ в София. В останалите страни от групата на иноваторите, в които попада и България, са финансирани с публични средства от националните оперативни програми на предишния програмен период поне по 10 - като Румъния са 10, в Унгария – 10 и т.н.

В България финансирането на хъбовете беше планирано през различни периоди по ОПИК 2014-2020 и по НОИР 2014-2020, но не попадна в програмираните мерки, а в резултат на кризата с КОВИД-19 средствата, с които можеха да бъдат финансирани ДИХ, бяха пренасочени за подпомагане на предприятията.

Така България се оказа единствената страна в ЕС без национална програма за създаване на ДИХ.

Европейската комисия стартира инициативата за цифровизация на европейската индустрия (DEI) още през април 2016 г. Като част от стратегията за цифровия единен пазар инициативата DEI имаше за цел да засили конкурентоспособността на ЕС в цифровите технологии и да гарантира, че всеки бизнес в Европа – независимо от сектора, където и да е местоположението, независимо от размера - може да извлече пълните ползи от цифровите иновации. Надграждайки и допълвайки различните национални инициативи за дигитализация на индустрията, действията на DEI бяха структурирани около пет основни стълба, един от които беше създаване на дигитални иновационни хъбове във всички страни от ЕС.

Центровете за цифрови иновации са регионални центрове на едно гише, близо до бизнеса, а не само в столиците и в големите градове, които помагат на компаниите да станат по-конкурентоспособни по отношение на своите бизнес/производствени процеси, продукти или услуги, използващи цифрови технологии. Центровете също така предоставят подкрепа за прилагане на тези иновации, ако е необходимо, по цялата верига на стойността. Центровете са един от ключовите стълбове на Инициативата на Европейската комисия за цифровизиране на европейската индустрия. Компаниите могат да се възползват от ЦЦИ, за да разберат по-добре как да подобрят своите процеси, продукти и услуги чрез цифрови технологии – по-специално микро, малките и средни предприятия (МСП), както и обществени организации, в тяхната цифрова трансформация, като им предлагат услуги като:

1. Тестване преди инвестиране - експериментирание с нови цифрови технологии – софтуер и хардуер – за да се разберат новите възможности и възвръщаемост на инвестициите, включително демонстрационни съоръжения и пилотни проекти.
2. Умения и обучение, за да се възползват МСП максимално от дигиталните иновации: програми за обучение на обучители, лагери за обучение, стажове, обмен на учебни програми и материали за обучение.
3. Подкрепа за намиране на инвестиции: проучвания за осъществимост, разработване на бизнес планове, инкубационни и ускорителни програми
4. Иновационна екосистема и възможности за работа в мрежа чрез пазари и брокерски дейности.

Европейският съюз, страните и регионите на ЕС работиха заедно, за да се възползват максимално компаниите и публичния сектор от Центровете за цифрови иновации:

- ЕС подкрепи сътрудничеството на центровете за цифрови иновации за създаване на мрежа в целия ЕС, където компаниите могат да имат достъп до всички необходими компетенции, които не са налични в техните местни центрове.
- Държавите-членки, без България, гарантираха, че тяхната национална стратегия подкрепя създаването на центрове за цифрови иновации и осигурява необходимите финансови средства. 13 държави от ЕС включиха центрове за цифрови иновации в своите национални стратегии за цифровизация, а други планираха да го направят.

В новия програмен период на ЕС от 2021 г. Центровете за цифрови иновации играят ключова роля като средища да се гарантира широкото използване и достъп до цифрови технологии в икономиката и обществото както от бизнеса, така и от публичния сектор. Мрежа от центрове за цифрови иновации вече осигурява най-широко географско покритие в цяла Европа, с изключение на България. ЕС увеличава своя ангажимент към центровете за цифрови иновации от 2022 г. нататък чрез Програма Horizon Europe за подкрепа на експерименти, при които силно иновативни компании работят заедно с центрове за цифрови иновации, за да разработят нови цифрови решения за подобряване на бизнеса си. Програма „Дигитална Европа“ планира повишаване на капацитета на центровете за цифрови иновации за предоставяне на предимствата на стратегическите цифрови технологии – като високопроизводителни изчисления, изкуствен интелект, киберсигурност – и усъвършенствани дигитални умения за всички предприятия, по-специално МСП, и публичния сектор.

Поради широката проникнатост от ЦЦИ в Европа ЕК предложи в DIGITAL EUROPE PROGRAMME допълнителна подкрепа за най-зрелите и устойчиви вече функциониращи центрове в страните-членки; „Европейските центрове за цифрови иновации ще имат както местни, така и европейски функции. Финансирането от ЕС ще бъде предоставено за центрове, които вече са (или ще бъдат) подкрепени от своите държави-членки (или региони), за да се увеличи въздействието на публичното финансиране. Програмата „Цифрова Европа“ ще увеличи капацитета на избраните центрове за покриване на дейности с ясна европейска добавена стойност, въз основа на свързване на центровете в мрежа и насърчаване на трансфера на експертен опит. Първоначалната мрежа от EDIH ще бъде създадена от списък с центрове, определени от държавите-членки.“ (European Digital Innovation Hubs in Digital Europe Programme).

Тази програма, в резултат на обявяването на която бяха създадени и кандидатствали организации с цел да бъдат признати и финансирани като Европейски цифрови иновационни центрове, предвижда надграждане и доразвиване на съществуващи центрове от цялата страна. Каквито досега не са били създавани или подкрепяни с публични средства единствено в България. В Програмата НДИИТ е написано, че „ЕЦИХ са **следващото ниво на научно-иновационната инфраструктура** и функционират като гишета, които помагат на компаниите да реагират динамично на цифровите предизвикателства и да станат по-

конкурентоспособни. ЕЦИХ подпомагат компаниите чрез предоставяне на информация, консултации и услуги за подобряване на бизнес и производствените им процеси и създаването на продукти или услуги на базата на цифрови технологии.“

България не е изградила първото ниво, от което да израснат ЕЦИХ като по-високо специализирани центрове, от което страдат основно МСП, особено извън София и Бургас, или другите областни няколко града, от които кандидатстват за финансиране по линия на програмата за ЕЦИХ новосформирани организации.

Поради тази причина предлагаме следните допълнения към НДИИТ, които да позволят България да навакса закъснението в създаването на мрежа, покриваща цялата страна, за предоставяне на услуги за подкрепа на цифровизацията на МСП и публичния сектор. Така подкрепата за консултации и обучения в областта на нуждите от дигитализация на МСП ще бъде осигурена и извън големите градове и индустриални центрове.

Конкретното предложение е:

1. Да се добави към:

Основните типове действия

2.1.1.1. Специфична цел² — повтаря се за всяка избрана специфична цел, за приоритети, различни от техническа помощ

СЦ (i) Развитие и повишаване на капацитета за научни изследвания и иновации и усвояване на съвременни технологии

Приоритетно направление 2: Трансфер на технологии и знания

(преди „Европейски цифрови иновационни хъбове (ЕЦИХ)“, стр.53)

Създаване и развитие на национална мрежа от центрове за цифрови иновации в 28-те области в България.

Основната цел на интервенцията е в отговор на предизвикателството за преодоляване на регионалните дисбаланси в подготовката на МСП и публичните институции да отговорят на необходимостта от цифрова трансформация, за намаляване на централизацията и концентрацията и стимулиране на социално-икономическото развитие на отделните райони на страната чрез подкрепа за повишаване на конкурентоспособността на МСП. Подкрепата се предоставя чрез използване на инструмента Интегриран териториален подход за дейности, заложен в Интегрираните териториални стратегии на ниво NUTS II. Интервенцията осигурява 100% финансиране за първите 3 години на функциониране на ЦИХ. Проектите са в тематичните области на ИСИС 2021-2027 г. Интервенцията е в координация с останалите интервенции от тази програма и дейностите за цифровизация на предприятията по ПКИП.

2. Да се добави към

„Посочване на специфичните целеви територии, включително планирано използване на териториални инструменти — член 22, параграф 3, буква г), подточка в) от POP“, 62 стр.

Типовите дейности включват: 1) създаването и развитието на регионални иновационни центрове; 2) изграждане и създаване на специализирана научноизследователска и иновационна инфраструктура като част от развитието на индустриални паркове; 3) подкрепа за проекти за изграждане на регионални дигитални хъбове, успешно преминалите процедурата по селекция на ЕК и получили „Печат за високи постижения“; 4) пилотни инициативи, свързани с подкрепа на нови модели на взаимодействие между научноизследователските организации, висшите училища и бизнеса в съответния район; и 5) подкрепа за иновационни кълстери.

Точка: 6) подкрепа за изграждане на Центрове за цифрови иновации в областните центрове

Предложение отговаря на стратегическите потребности и приоритети на България за прилагане на обща политика за развитието на научните изследвания и иновациите и за цифровизация на публичния сектор и МСП, като осигурява инфраструктура за подкрепа на МСП и организациите да преминат през процеса на дигитална трансформация. Амбицията е мярката да осигури условия за повишаване на измерителите за иновационното ни представяне и преминаване от „прохождащ“ (emerging) към "умерен" иноватор до 2030 г. и за навлизането на дигиталните технологии в икономиката и обществото, достигайки средното ниво за ЕС към края на програмния период.

В контекста на новата социално-икономическа реалност след Covid-19 и приоритетите на цифровия преход, предложеното допълнително действие е отговор на необходимостта от ускоряване на процесите на цифровизация на МСП и публичния сектор.

Предложението допринася за постигане на Цел на политика 1 "По-интелигентна Европа чрез насърчаване на иновативния и интелигентен икономически преход" относно Специфична цел (ii) усвояване на ползите от цифровизацията за гражданите, дружествата, изследователските организации и публичните органи и Специфична цел (iv) развитие на умения за интелигентна специализация, индустриален преход и предприемачество.

Предложението ще осигури национално покритие с центрове за подкрепяне приоритетите на политиката, определени в Споразумението за партньорство, свързани с повишаване на темповете на цифровизация на публичния сектор в полза на гражданите и бизнеса и по отношение на приоритетите, свързани с устойчивия растеж на предприятията, развитието на предприемаческата екосистема и бизнес среда и цифровизация на предприятията.

Предложението предлага решение на някои от „основните предизвикателства пред развитието на България са свързани с липсата на достъп до подкрепа за цифровизация на икономиката“, цитирани по-долу:

„1. Слаби резултати в областта на иновационната дейност на предприятията - резултат от ниска конкурентоспособност и преобладаваща нискотехнологична структура на икономиката и недостатъчното развитие на научноизследователския потенциал на страната.

Средносрочната оценка на Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ (ОПИК 2014-2020) представя следните заключения: 1) като цяло компаниите не се фокусират върху оригинални изследователски и развойни дейности, в резултат на което се създават иновативни процеси или услуги, като налагат по-директен подход към въвеждането на нов продукт или услуга, успешно прилагани на практика чрез покупката, монтажа и експлоатацията на ново оборудване; 2) **бизнесът трудно разпознава научната общност и университетите като техен адекватен партньор в развитието и**

усъвършенстването на техните икономически дейности; и 3) на ниво подход - въпреки териториалната приоритизация при разпределението на подпомагането, разликите между столичния район и другите райони са големи и продължават да се задълбочават.

2. Продължаващи регионални различия в развитието на научния и иновационен потенциал и резултати

През 2021 г. всички райони за планиране в страната попадат в групата на „прохождащите“ иноватори (с представяне под 70% от средноевропейското), като продължава тенденцията на увеличаваща се дистанция между тях. При всички райони се регистрира ръст в иновационния им индекс, като най-сериозен е той за Югозападен район за планиране (11,4), Североизточен (8,4) и Южен централен (6,2). Най-незначителна е промяната в Югоизточен район с едва 0,7% ръст, като този район заедно със Северозападния (4,7) са в долната под-група на „прохождащите“ иноватори с представяне под 34,1% от средното за ЕС.

Югозападният район за планиране (ЮЗР) е единственият представител на страната в горната под-група на „прохождащите“ иноватори с представяне между 52,1% и 70% от средното за ЕС. Районът регистрира ръст от 11,4% спрямо 2014 година. Поради концентрацията на висши училища и високотехнологичен бизнес районът е водещ по показатели за заети специалисти в областта на информационните технологии.

От една страна тези вътрешнорегионални различия са естествено следствие от процесите на глобализация, които изискват все по-широк комплекс от умения и знание, които се намират основно в София и два или три други града. От друга страна подобно иновационно отдалечаване между районите пречи на тяхното сътрудничество. Ето защо е необходимо да се търси задълбочаване на административния капацитет за провеждане на иновационни политики по райони, както и на по-доброто интегриране на местните и националните нужди.

3. Много по-ниски национални инвестиции в електронно управление в сравнение с останалите страни в Европа поради, което страната не успява да достигне равнищата на дигитализация спрямо тези в по-напредналите икономики

Съгласно Индекса на Европейската комисия за навлизането на цифровите технологии в икономиката и обществото (DESI) за 2020 г., въпреки подобряването на общия й резултат по него, България остава на последно място сред държавите-членки на ЕС. Това се дължи на незадоволителните резултати, които страната има по повечето показатели в Индекса, докато останалите членки на ЕС отбелязват съществен напредък в тези сфери на цифровизацията.... Страната заема последното място и по отношение на интегрирането на цифрови технологии, с общ резултат по показателя от 17,9 точки, при средно за ЕС ниво от 41,4 точки. Тук ключово е изоставането във връзка с електронното споделяне на информация, работа с големи данни, ползването на облачни услуги – все приоритетни теми от дневния ред на ЕС за цифрова трансформация до 2030 г. Едва през 2020 г. България се отчита по показателя за свободно достъпни данни, където изоставането спрямо средното за ЕС равнище е с 10%.... Гражданите и бизнесът все още използват инструментите на електронното управление с много по-нисък интензитет от гражданите и бизнеса в другите страни от ЕС - предизвикателствата са не само от гледна точка на предлагането, но и от страна на търсенето на цифрови публични услуги, поради което следва да се търсят подходи и решения за разширяване на обхвата от цифрови услуги, налични в публичния сектор, проактивно предлагане и стимулиране на използването на цифрови публични услуги и продукти,

съобразно нуждите на гражданите, бизнеса, научната общност и др., т.е. персонализация на публични услуги и продукти;“

От друга страна, предложението е в унисон със Стратегията за цифрова трансформация на България 2020 - 2030 г. , която задава рамката на политиката на страната в областта на цифровия преход за следващия десетгодишен период с цел достигане на средноевропейско равнище на навлизане на цифровите технологии в българската икономика и общество.

Предложението идва и в отговор на **научените уроци, разписани в НДИИТ**, тъй като с услугите си, предоставяни на МСП и организациите по отношение на повишаване на тяхната цифровизация и готовност за дигитална трансформация, хъбовете ще допринесат за *„Предприемане на инициативи за цялостна промяна и преобръщане на подхода за дигитализация на публичния сектор в унисон с европейското и световно цифрово развитие, „Въздействието на пандемията от COVID - 19 и нарастващите възможности на извършителите на киберзаплахи“*

Предложението ще осигури създаване на регионална инфраструктура за реализиране на българските амбиции като част от Пътя към цифровото десетилетие (Path to the Digital Decade to deliver the EU's digital transformation by 2030) - конкретният план за постигане на цифрова трансформация на европейското общество и икономика до 2030 г. Предложението път ще осигури функциониране в цялата страна на центрове за превръщане на цифровите амбиции на България и ЕС за 2030 г. в конкретен резултати.

Предложението отговаря и на Цифровия компас на ЕК, за да се преведат дигиталните амбиции на ЕС за 2030 г. в конкретни действия, и по-точно в точка 3 и 4 от общо 4-те.

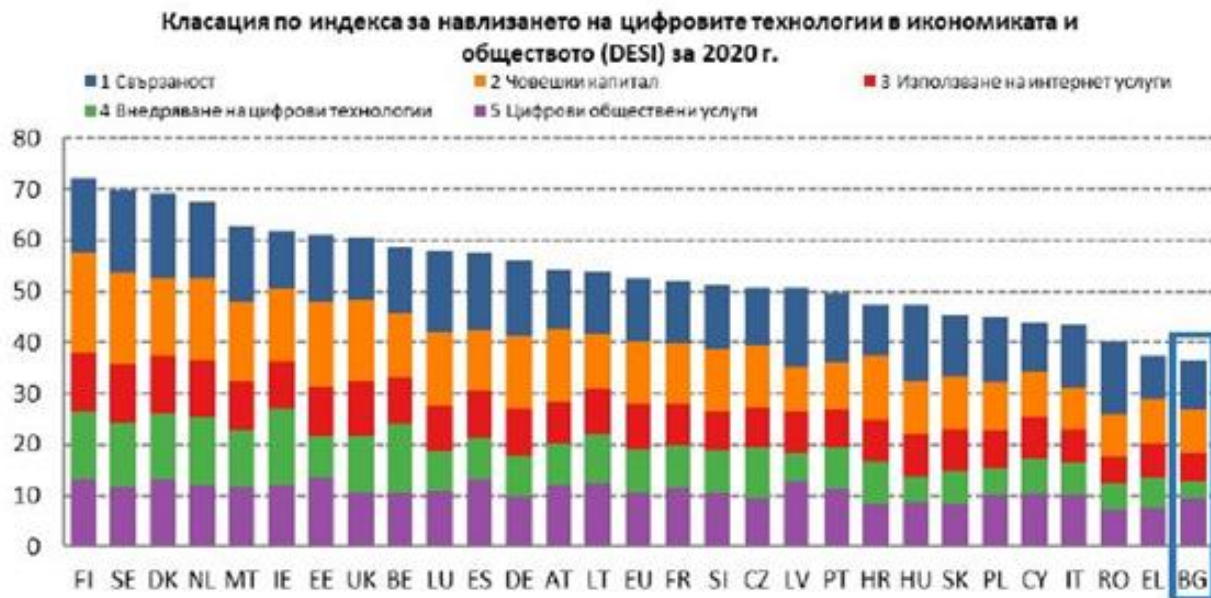
3) Дигитална трансформация на бизнеса; До 2030 г. три от четири компании трябва да използват облачни изчислителни услуги, големи данни и изкуствен интелект; повече от 90% МСП трябва да достигнат поне основно ниво на цифрова интензивност; и броят на еднорозите в ЕС трябва да се удвои;

4) Дигитализация на обществените услуги; До 2030 г. всички ключови обществени услуги трябва да бъдат достъпни онлайн; всички граждани ще имат достъп до своите електронни медицински досиета; и 80% граждани трябва да използват решение за електронна идентификация.

Допълнително прилагаме информация от ежегодния доклад на ЕК за Индекса за навлизането на цифровите технологии в икономиката и обществото (DESI), 2020 г. (The Digital Economy and Society Index – DESI 2020). Той сравнява държавите-членки на Европейския съюз и напредъка им в областта на цифровите технологии по пет показателя – свързаност, човешки капитал, използване на интернет услуги, внедряване на цифрови технологии и цифрови обществени услуги.

През 2020 година България отново се нарежда на 28-мо място в индекса. Според DESI 2020, България има нужда от повишаване на цифровите умения, повишаване на квалификацията и преквалификация на възрастното население, а участието в ученето за възрастни е слабо. По показател използване на интернет услуги, 24% от населението на България никога не е използвало интернет, а едва 64% са ползватели (за сравнение средните стойности на ЕС са 85%). Важно относно повишаването на цифровите умения е и изключително ниският процент от населението, използващо интернет, което участва в онлайн курсове – 3%. От друга страна България показва по-високи стойности от средните за ЕС относно провеждането на видео разговори (85%) и използването на социални мрежи (78%). Цифровите умения вървят ръка за ръка с интегрирането на цифрови технологии, където България отново е на последно място.

Вижда се, че само 7% от малките и средни предприятия продават онлайн (18% за ЕС), а едва 3% от тях реализират трансгранични продажби.

В случай че най-сетне в България заработят едновременно дигитални иновационни хъбове (или „центрове за цифрови иновации“) поне по един в областните центрове, МСП и организациите ще могат да получават на едно място услуги за подкрепа на тяхната цифровизация успоредно с осигурените от други програми услуги за повишаване на дигиталните умения на служителите. Финансиране за услугите на ЦЦИ може да се търси по мерки от другите програми като ПК ИП (за МСП).

Предложението стъпва на натрупаните знания от проучване на опита по отношение на създаването и ефективността на дигитални иновационни хъбове в 8 държави по проект “PGI05884 Carpe Digem - Catalysing Regions in Peripheral and Emerging Europe towards Digital Innovation Ecosystems/ Carpe Digem - насърчаване на регионите от периферна и развиваща се Европа към развитие на дигитални иновационни екосистеми” по Програмата за междурегионално сътрудничество Интеррег Европа 2014-2020.

С уважение:

Силвия Щумпф,

Председател на УС на Сдружение Бизнес агенция, 07.02.2022 г.